

2009 METŲ KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PLANAS

I. ĮVADAS

1. Bendra informacija

2009 metų Kupiškio rajono savivaldybės socialinių paslaugų planas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 1132 „Dėl socialinių paslaugų planavimo metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr.124-4705; 2007, Nr. 106-4342), Socialinių paslaugų plano forma ir Socialinių paslaugų efektyvumo vertinimo kriterijais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. A1-104 (Žin., 2007, Nr. 42-1608). Socialinių paslaugų planas atitinka Kupiškio rajono plėtros iki 2010 metų strateginio plano tikslus, kryptis ir priemones. Kupiškio rajono plėtros vizijoje numatoma, kad turi veikti „gerai koordinuota socialinės paramos sistema, orientuota į tuos asmenis, kuriems tos paramos tikrai reikia“.

Socialinių paslaugų planas atitinka Kupiškio rajono plėtros strateginio plano 1.4 tikslą „Užtikrinti aukštą sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą“, 1.4.3. uždavinį „Formuoti rajono poreikius atitinkančią socialinių paslaugų infrastruktūrą“; 1.4.4. uždavinį „Skatinti socialiai pažeidžiamų grupių integraciją į visuomenę“, 1.2.1. uždavinį „Didinti sunkiausiai integruojamų į darbo rinką bedarbių užimtumo gebėjimus“, 1.4.3. uždavinį „Formuoti rajono poreikius atitinkančią socialinių paslaugų infrastruktūrą“, 1.4.4. uždavinį „Skatinti socialiai pažeidžiamų grupių integraciją į visuomenę“.

2. Socialinių paslaugų teikimo ir plėtros tikslai

1. Nestacionarių socialinių paslaugų plėtra.
2. Užtikrinti socialinės globos paslaugų teikimą senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems.
3. Plėtoti socialines paslaugas socialinės rizikos asmenims ir šeimoms.

Pagrindinė socialinių paslaugų infrastruktūros plėtojimo kryptis yra socialinių paslaugų įvairovės ir jų kokybės gerinimas kartu su jau teikiamomis stacionariomis paslaugomis, investuojant į nestacionarių socialinių paslaugų plėtrą. Socialinių paslaugų teikimas turi atitikti realius bendruomenės poreikius ir remtis turimais resursais.

3. Socialinių paslaugų plano rengėjai

Socialinių paslaugų planą rengė Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus, kuris yra atsakingas už socialinių paslaugų planavimą ir jų

organizavimo administravimą, atsakingi specialistai, Kupiškio socialinių paslaugų centro ir neįgaliųjų organizacijų atstovai:

1. Laima Bartulienė, Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėja.
2. Kristina Daugytė - Graužlienė, Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vyriausioji socialinė darbuotoja.
3. Danuta Balkevičienė, Kupiškio socialinių paslaugų centro direktoriaus pavaduotoja.
4. Bronė Kaleinikovienė, Kupiškio rajono neįgaliųjų draugijos pirmininkė.

II. BŪKLĖS ANALIZĖ

4. Savivaldybės socialinės ekonominės ir demografinės situacijos įvertinimas

Kupiškio rajonas yra vienas iš Panevėžio apskrities rajonų. Jis ribojasi su Panevėžio, Pasvalio, Anykščių, Rokiškio, Biržų rajonais. Kupiškio rajone yra du miestai: Kupiškio ir Subačiaus.

Kupiškio rajono teritorija užima 108 tūkst. ha, Kupiškio miesto plotas - 6425641 kv. m. Rajone gyvena 23,1 tūkst. žmonių, iš jų 9187 asmenys (39,7 proc.) miestuose, 13931 asmuo (60,3 proc.) kaimuose, tarp jų 11,1 tūkst. vyrų bei 12,6 tūkst. moterų. Pagal tautybę Kupiškio rajono gyventojai pasiskirstę taip: 96,4 proc. lietuvių, 0,2 proc. lenkų, 2,4 proc. rusų, 0,2 proc. baltarusių, 0,8 proc. kitų tautybių.

Dauguma Kupiškio rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse. Kupiškio rajono savivaldybėje yra šešios seniūnijos: Kupiškio, Noriūnų, Šimonių, Skapiškio, Alizavos ir Subačiaus. Tai reiškia, kad itin didelis dėmesys turi būti skiriamas kaimo ir atokiose vietovėse gyvenančių asmenų socialinės atskirties prevencijai.

4.1. Vidutinis metinis gyventojų skaičius ir sudėtis

Eil. Nr.	Rodiklis	Gyventojų (šeimų) skaičius
1	2	3
1.	Gyventojų skaičius (2008-01-01)	23118
	Iš jų:	
1.1.	Mieste	9187
1.2.	Kaime	13931
	Iš bendro gyventojų skaičiaus:	
2.1.	Pensinio amžiaus gyventojai	5553
2.2.	Suaugę asmenys su negalia	2020
2.3.	Vaikai	4801
2.4.	Vaikai su negalia	125
2.5.	Socialinės rizikos vaikai	322
2.6.	Socialinės rizikos šeimos	168
2.7.	Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose	366

4.2. Gyventojų socialinių paslaugų poreikius sąlygojantys veiksniai

2002 metais pradėta socialinių paslaugų sistemos reforma, kuria siekiama užtikrinti pakankamą pažeidžiamiausių grupių apsaugą plėtojant socialines paslaugas ir taip padidinti socialinės pagalbos efektyvumą. 2006 m. liepos 1 d. įsigaliojo naujasis Socialinių paslaugų įstatymas, kuris apibrėžia socialinių paslaugų sampratą, tikslus ir rūšis, reglamentuoja socialinių paslaugų valdymą, skyrimą ir teikimą, socialinės globos įstaigų licencijavimą, finansavimą, mokėjimą už socialines paslaugas. Jame numatytos valstybinės dotacijos socialinėms paslaugoms kai kurioms asmenų grupėms, o tai įpareigoja sukurti ir šioms paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą. Planuojant ir organizuojant socialinių paslaugų teikimą orientuojamasi į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendinamą valstybės socialinių paslaugų politiką. Svarbiausi uždaviniai ir toliau išlieka skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.

Šio plano 4.1 dalyje pateikti statistiniai duomenys apie Savivaldybės gyventojų skaičių ir sudėtį rodo, kad Kupiškio rajone nemažą gyventojų dalį sudaro *pensinio amžiaus asmenys* – 5553 (24 proc. visų rajono gyventojų), apie 9 proc. rajono gyventojų yra *neįgalūs*. Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenimis, 2008 m. gruodžio mėnesį 264 rajono gyventojai gavo slaugos išlaidų tikslinę kompensaciją (nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis), 539 asmenys - priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinę kompensaciją (nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis).

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 16 d. įsakymą Nr. A1-316 „Dėl specialiųjų poreikių nustatymo ir jų tenkinimo sąlygų bei taisyklių patvirtinimo“ ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius asmens specialiųjų poreikių nustatymo ir tenkinimo klausimus, 2008 metais specialieji poreikiai (socialinėms paslaugoms, techninėms pagalbos ir finansinės pagalbos priemonėms) įvertinti ir specialiųjų poreikių lygis nustatytas 343 asmenims.

Nors rajone gana gerai išplėtos socialinės paslaugos senyvo amžiaus ir neįgaliems asmenims, veikia stacionari senų žmonių socialinės globos įstaiga, kurioje šiuo metu gyvena 27 asmenys bei 125 vietų pensionatas neįgaliems asmenims, kasmet daugėja pagalbos namuose paslaugų prašančių asmenų: 2007 m. - 65, 2008 m. - 93, todėl rajone viena iš prioritetinių socialinių paslaugų plėtros krypčių yra *nestacionarių socialinių paslaugų prieinamumo didinimas*.

Rajone nepakankamai sprendžiamos suaugusių socialinės rizikos asmenų problemos.

Socialinės rizikos suaugęs asmuo apibrėžiamas kaip darbingo amžiaus asmuo, esantis socialiai atskirtas dėl to, kad elgetauja, valkatauja, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, yra įsitraukęs ar linkęs įsitraukti į nusikalstamą veiklą, yra patyręs ar kuriam kyla pavojus patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą šeimoje ir yra iš dalies arba visiškai netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Viena iš didžiausių rūpestį keliančių socialinės rizikos asmenų grupių - *asmenys be nuolatinės gyvenamosios vietos*. Kupiškio rajono savivaldybėje nėra socialinių paslaugų įstaigos, galinčios teikti ne tik šiai tikslinei grupei būtinas laikino prieglobsčio suteikimo, maitinimo ar asmens higienos - buitines paslaugas, bet ir reintegracijai būtinas socialines paslaugas. Toks socialinių paslaugų vakuumas neleidžia rajone gyvenantiems benamiams pasirūpinti savimi, reabilituotis ir bandyti integruotis į visuomenę. Pastebima, kad tokių asmenų skaičius auga.

Kupiškio rajono savivaldybėje nėra teikiamos socialinės paslaugos *asmenims, grįžusiems iš įkalinimo vietų*. Nėra numatyta nakvynės ar laikino prieglobsčio, maitinimo, asmens higienos, jų reintegracijai būtinų informavimo ir konsultavimo, psichologinės pagalbos, socialinių įgūdžių ugdymo, socialinės reabilitacijos, darbo terapijos, užimtumo ir kt. paslaugų. Identiška situacija būdinga ir kitoms socialinės rizikos suaugusių asmenų grupėms (prekybos žmonėmis ir priverstinės prostitucijos aukų, alkoholikų, narkomanų, socialiai pažeistų asmenų ir kt.).

Krizių įveikimo paslaugos asmenims, atsidūrusiems kritinėje situacijoje, *rajone nėra teikiamos*. Suaugusių socialinės rizikos asmenų problemos sprendžiamos nepakankamai, rajone nėra trumpalaikės socialinės globos paslaugas teikiančių įstaigų (laikino apgyvendinimo įstaigų ar krizių centro) socialinės rizikos asmenims: benamiams, buvusiems kaliniams, smurtą patyrusiems asmenims bei kitiems socialinės rizikos grupei priklausantiems rajono gyventojams, dėl įvairių priežasčių atsidūrusiems kritinėse situacijose.

Nemažas socialinės rizikos šeimų ir asmenų skaičius sąlygoja socialinių problemų gausėjimą, todėl ypatingai didelis dėmesys Kupiškio rajone skiriamas darbui su socialinės rizikos šeimomis.

Socialinės rizikos šeima apibrėžiama kaip šeima, kurioje auga vaikai iki 18 metų ir kurioje bent vienas iš tėvų piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, ar dėl socialinių įgūdžių stokos nemoka ar negali tinkamai prižiūrėti vaikų, naudoja prieš juos psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, gaunamą valstybės paramą panaudoja ne šeimos interesams ir todėl iškyla pavojus vaikų fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui. Socialinės rizikos šeimai priskiriama ir šeima, kurios vaikui įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba).

2008 metų pabaigoje Kupiškio rajono savivaldybėje gyveno 168 socialinės rizikos šeimos, kuriose augo 366 vaikai. Socialinis darbas su socialinės rizikos šeimomis suaktyvėjo 2007 metais pradėjus dirbti 7 naujiems socialiniams darbuotojams Kupiškio mieste bei seniūnijose, tačiau vaikų, kurie apgyvendinami vaikų globos namuose, skaičius nemažėja. 2008 m. Šv. Kazimiero vaikų globos namuose gyveno 32 vaikai. Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna 2008 m. globojo 8 vaikus.

Pagrindinės priežastys, dėl kurių socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius rajone nemažėja, yra ilgalaikis nedarbas, šeiminių santykių nestabilumas, konfliktai šeimoje, girtavimas ir kitų svaiginamųjų medžiagų vartojimas, socialinių įgūdžių auklėjant vaikus stoka, nemokėjimas spręsti nesutarimų šeimoje, nenaudojant smurto prieš kitus asmenis ir kt. Socialinių šeimų ir jose augančių vaikų skaičius rodo, kad Kupiškio rajone socialinio darbo ir socialinių paslaugų apimtis socialinės rizikos šeimų atžvilgiu yra nepakankamas. Vienintelė ir labiausiai išplėtotą socialinę paslaugą yra stacionari našlaičių ir netekusių tėvų globos vaikų globa, kurią rajono vaikams teikia Šv. Kazimiero vaikų globos namai.

Kita problema - *smurtas socialinės rizikos šeimoje*. Šiose šeimose, kuriose dažnai girtaujama, nuolat kyla konfliktai, kurių metu moterys ir vaikai neretai patiria smurtą. Kupiškio rajono savivaldybė iki šiol nėra įsteigusi socialinių paslaugų įstaigos, kuri galėtų pasiūlyti trumpalaikę socialinę globą smurtą patyrusiems asmenims. Tai apsunkina rajono šeimų situaciją smurto, krizių atvejais, kadangi jiems nėra kur skubiai prisiglausti. Rajone ypač reikalingas krizių centras, kuris teiktų būtiniausią socialinę pagalbą: nakvynę ar laikiną prieglobstį, teiktų profesionalią socialinę bei psichologinę paramą.

Kita itin pažeidžiama asmenų, kuriems reikalingos socialinės paslaugos, socialinė grupė – neįgalūs asmenys. *Neįgaliesiems* ypač reikia bendruomenėje teikiamų specializuotų socialinių paslaugų, padedančių jiems sėkmingiau integruotis į visuomenę. Kupiškio rajono savivaldybėje nėra pakankamai socialinių paslaugų įstaigų neįgaliesiems, socialinių paslaugų aprėptis ir pasirinkimas tam tikroms neįgaliųjų grupėms yra nepakankamas. Stiprioji neįgaliųjų socialinės integracijos Kupiškio rajono savivaldybėje sritis - neįgalių ir specialių poreikių turinčių vaikų bei jaunuolių ugdymas Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centre „Varpelis“, kuriame ugdomi specialiųjų poreikių vaikai nuo 3 iki 21 metų. Su šios grupės vaikais dirba specialistų komanda: auklėtojai, specialieji pedagogai, logopedai, kiti specialistai. Tačiau vyresniems jaunuoliams su proto ir psichine negalia dienos socialinės globos paslaugos nėra teikiamos, todėl reikėtų plėtoti šių paslaugų teikimo infrastruktūrą.

Apibendrinant reikėtų pažymėti, kad nepalankios tendencijos – *visuomenės senėjimas, neįgaliųjų skaičiaus didėjimas* bei kiti veiksniai sąlygoja, jog kasmet didėja ir toliau didės įvairių socialinių grupių poreikis socialinėms paslaugoms. Nors rajone gana gerai išplėtotos socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims, veikia stacionarios senų bei neįgalių žmonių socialinės globos įstaigos, kasmet daugėja pagalbos namuose paslaugų prašančių asmenų, todėl rajone viena iš prioritetinių socialinių paslaugų plėtros krypčių yra nestacionarių socialinių paslaugų prieinamumo didinimas.

Pastebima, kad rajone trūksta krizių įveikimo paslaugų asmenims, atsidūrusiems kritinėje situacijoje, kadangi nėra įsikūrusių trumpalaikės socialinės globos paslaugas teikiančių

įstaigų (laikino apgyvendinimo įstaigų ar krizių centro) socialinės rizikos asmenims: benamiams, buvusiems kaliniams bei kitiems socialinės rizikos grupei priklausantiems rajono gyventojams. Iki šiol nėra socialinių paslaugų įstaigos, galinčios suteikti profesionalią socialinę bei psichologinę pagalbą smurtą patyrusiems asmenims, nors ši problema aktuali socialinės rizikos šeimose, auginančiose nepilnamečius vaikus. Rajone ypač reikalingas krizių centras, kuris teiktų suaugusiems socialinės rizikos asmenims būtiną nakvynės ar laikino prieglobsčio, asmens higienos paslaugas, psichologinės pagalbos, socialinių įgūdžių ugdymo, socialinės reabilitacijos ir kt. pagalbą.

4.3. Kiti rodikliai

2008 metų pradžioje Statistikos departamento duomenimis Kupiškio rajone gyveno 23118 gyventojų. Per pastaruosius metus gyventojų skaičius rajone nuolat mažėjo. Pagrindinė rajono gyventojų mažėjimo priežastis – kasmet didėjantis mirtingumas ir palyginus mažas gimstamumas. Kupiškio rajono savivaldybėje 2003-2008 metais gyventojų skaičius sumažėjo nuo 24,4 iki 23,1 tūkst.

1000 darbingo amžiaus gyventojų tenka senatvės pensininkų	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Kupiškio rajonas	367	359	354
Panevėžio apskritis	313	309	308
Lietuva	281	277	275
1000 darbingo amžiaus gyventojų tenka netekto darbingumo (invalidumo) pensininkų			
Kupiškio rajonas	136	133	132
Panevėžio apskritis	123	121	121
Lietuva	102	99	96

Moterys tarp besikreipiančių į darbo biržą bedarbių sudaro vidutiniškai 40- 45 proc. Rajone kol kas didesnes įsidarbinimo galimybes turi vyrai. Moterys tarp esamų bedarbių sudaro vidutiniškai 55 – 60 proc.

Apie 60 proc. bedarbių gyvena kaimo vietovėse. Didžioji jų dalis negali konkuruoti darbo rinkoje, neaktyvūs darbo paieškoje. Bedarbių amžiaus vidurkis - 38 metai, kas penktas registruotas bedarbis vyresnis kaip 50 metų. Tarp ieškančių darbo – net 20 proc. jaunimo, 8 proc. bedarbių turi negalią.

Net 43,8 proc. 2008 metais besiregistruojančių bedarbių neturėjo profesinio pasirengimo. Ilgalaikiai bedarbiai sudaro 11 proc. visų ieškančiųjų darbo. Tačiau dėl amžiaus, teritorinio nemobilumo, asmeninių savybių ar kitų priežasčių į profesinio mokymo programą įsigyti paklausią darbo rinkoje profesiją, padidinančią įsidarbinimo galimybes, nesikreipia dalis nekvalifikuotų bedarbių.

Bedarbių struktūra 2006-2008 m.

Rodiklis	2006 m.	2006 m.	2007 m.	2007 m.	2008 m.	2008 m.
	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.
1. Kreipėsi bedarbių, iš jų	1242		1281		1593	
1.1. Moterų	569	45,8	529	41,3	690	43,3
1.2. Kaimo bedarbių	744	59,9	719	56,1	919	57,7
1.3. Jaunimo	220	17,7	260	20,3	324	20,3
1.4. Vyresnių nei 50 m.	264	21,3	275	21,5	352	22,1
1.5. Neįgaliųjų	68	5,5	124	9,7	132	8,3
1.6. Nekvalifikuotų	434	34,9	524	40,9	697	43,8
2. Bedarbių amžiaus vidurkis	38,4		27,7		38,2	
2.1. Vyrų	37,9		36,7		37,8	
2.2. Moterų	39,0		39,1		38,8	
3. Vidutinis metinis bedarbių santykis su darbingo amžiaus rajono gyventojais	3,4		3,8		5,0	
3.1. Moterų	4,1		4,5		5,1	
3.2. Vyrų	2,8		3,2		4,8	
3.3. Jaunimo	1,3		1,5		2,5	
3.4. Kaimo bedarbių	3,7		4,1		5,0	
4. Ilgalaikiai bedarbiai (vid. mėn. sk.)	73	15,6	71	13,9	74	11,1
5. Įdarbinti asmenys, iš jų:	774	62,3	934	72,9	744	46,7
5.1. Moterų	366	47,3	405,	43,4	361	48,5
5.2. Kaimo bedarbių	412	53,2	525	56,2	403	54,2
5.3. Jaunimo	113	14,6	136	14,6	119	16,0
5.4. Vyresnių nei 50 m.	201	26,0	157	16,8	134	18,0
5.5. Neįgaliųjų	26	3,4	50	5,4	44	5,9
5.6. Nekvalifikuotų	139	18,0	221	23,7	208	28,0

5. Esamos socialinių paslaugų infrastruktūros Savivaldybėje analizė

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Pavaldumas	Vietų (gavėjų) skaičius iš viso	iš jų finansuojamų Savivaldybės
1.	Socialinės globos namai	Kupiškio pensionatas Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai Ilgalaikė ir trumpalaikė vaikų, kuriems nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba), socialinė globa	Apskritis Kupiškio rajono savivaldybė	125 25	- 25 (dalinis)

		Kupiškio socialinių paslaugų centras Senyvo amžiaus asmenų ir suaugusių asmenų su fizine negalia socialinė globa	Kupiškio rajono savivaldybė Kupiškio rajono savivaldybė	25	25
2.	Šeimynos	Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna (ilgalaikė ir trumpalaikė vaikų, kuriems nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba), socialinė globa	Kupiškio rajono savivaldybė	12	12
3.	Laikino gyvenimo namai	-	-	-	-
4.	Dienos socialinės globos centrai	Specialiosios grupės neįgaliems vaikams ir jaunuoliams Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centre „Varpelis“	Kupiškio rajono savivaldybė	30	30
5.	Savarankiško gyvenimo namai	-	-	-	-
6.	Socialinės priežiūros centrai	Viešoji įstaiga Kupiškio vaikų dienos centras (socialinės rizikos šeimų vaikams) Adomynės padalinys Noriūnų padalinys Subačiaus padalinys	Organizacija „Gelbėkit vaikus“	15 15 15 15	15 15 15 15
7.	Bendruomeninės įstaigos		-	-	-
8.	Kitos socialinių paslaugų įstaigos (pagalbos į namus tarnyba, socialinių paslaugų centras ir kt.)	8.1.Kupiškio socialinių paslaugų centras (teikia bendrąsias paslaugas, pagalbą į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, dienos socialinės globos paslaugas) 8.2.Kupiškio rajono neįgaliųjų draugijos socialinių paslaugų ir dienos užimtumo centras 8.3. Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga	Kupiškio rajono savivaldybė Nevyriausybinių Organizacija (NVO) NVO	Per metus suteikta virš 10000 paslaugų 3880 gavėjų Per metus suteikta 3321 paslaugų Per metus suteikta 5497 paslaugos	Savivaldybė ir NVO Savivaldybė ir NVO

	8.4. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius	NVO	Per metus suteikta 542 paslaugos	Savivaldybė ir NVO
	8.5. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas	NVO	Per metus suteikta 1077 paslaugos	Savivaldybė ir NVO

5.1. Socialinių paslaugų infrastruktūros išsidėstymas ir socialinių paslaugų teikimo Savivaldybėje (seniūnijose) pakankamumo lygis

Socialines paslaugas gali teikti tiek privatus, tiek valstybinis sektorius, savivaldybių institucijos, religinės bendruomenės, fiziniai bei juridiniai asmenys. Siekiama, kad į socialinių paslaugų teikimą būtų įtraukiama kuo daugiau socialinių partnerių, tuo užtikrinant socialinių paslaugų kokybę.

Vienas pagrindinių socialinių paslaugų principų - decentralizavimo principas – numato, kad organizuojant socialines paslaugas kuo daugiau administravimo funkcijų būtų atiduodama savivaldai, nes siekiama socialines paslaugas priartinti prie paslaugų gavėjų gyvenamosios vietos.

Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje 2008 metais socialines paslaugas įvairioms klientų grupėms teikė 10 socialinių paslaugų įstaigų, iš jų 3 stacionarios (Kupiškio pensionatas, Šv. Kazimiero vaikų globos namai, Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna), 6 nestacionarios ir 1 – Kupiškio socialinių paslaugų centras- mišrių socialinių paslaugų įstaiga.

Kupiškio rajone socialinių paslaugų teikėjai yra socialinės paskirties įstaigos, rajono gyventojams teikiančios bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas ir nevyriausybines organizacijas, rajono gyventojams teikiančios įvairias bendrąsias paslaugas. Visi šie socialinių paslaugų organizatoriai ir teikėjai Socialinių paslaugų įstatymo (Žin., 2006 m. sausio 19 d. Nr. X-493) yra įvardijami kaip socialinių paslaugų įstaigos. *Socialinių paslaugų įstaiga* - socialines paslaugas teikianti įmonė (akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, individuali įmonė), įstaiga (viešoji įstaiga, biudžetinė įstaiga), organizacija (asociacija, labdaros ir paramos fondas, religinė bendruomenė ar bendrija (centras), jos atstovybė ar filialas, šeimyna.

Socialinių paslaugų teikėjai

Paslaugų teikėjai	Socialinių paslaugų įstaigų skaičius	Socialinių paslaugų įstaigų dalis (%)
1. Valstybinės įstaigos	1	10
2. Savivaldybės įstaigos	4	40
3. NVO įstaigos	5	50
4. Privačios įstaigos	0	0

Socialinių paslaugų teikėjai Kupiškio mieste ir seniūnijose pasiskirstę taip:

	Socialinės paskirties įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos pavadinimas
Kupiškio miestas	Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų ir kitos socialinės paramos padalinys Viešoji įstaiga Kupiškio vaikų dienos centras Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centras „Varpelis“ Kupiškio rajono neįgaliųjų draugijos socialinių paslaugų ir dienos užimtumo centras Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas
Alizavos seniūnija	
Noriūnų seniūnija	Viešoji įstaiga Kupiškio vaikų dienos centro padalinys Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna
Kupiškio seniūnija	Kupiškio pensionatas Šv. Kazimiero vaikų globos namai Kupiškio rajono neįgaliųjų draugijos socialinių paslaugų ir dienos užimtumo centras
Skapiškio seniūnija	Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų padalinys
Subačiaus seniūnija	Kupiškio socialinių paslaugų centras Viešosios įstaigos Kupiškio vaikų dienos centro padalinys
Šimonių seniūnija	Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų padalinys Viešosios įstaigos Kupiškio vaikų dienos centro padalinys

Socialinių paslaugų teikėjai rajone išsidėstę netolygiai. Didžioji dauguma socialinių paslaugų teikėjų susitelkę Kupiškio mieste (Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų padalinys, Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centras „Varpelis“, Kupiškio rajono neįgaliųjų draugijos socialinių paslaugų ir dienos užimtumo centras, Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas, VšĮ Kupiškio vaikų dienos centras). Seniūnijose įsikūrę viešosios įstaigos Kupiškio vaikų dienos centro padaliniai, Kupiškio socialinių paslaugų

centro bendrųjų socialinių paslaugų padaliniai, socialinių paslaugų įstaigos neįgaliesiems asmenims, stacionarios įstaigos vaikams, likusiems be tėvų globos. Kupiškio socialinių paslaugų centras, teikiantis stacionarios globos paslaugas pagyvenusiems ir neįgaliesiems asmenims, įsikūręs Subačiaus seniūnijoje.

Socialinių paslaugų įstaigų netolygus išdėstymas apsunkina paslaugų prieinamumą kai kuriose labiau nutolusiose nuo rajono bei seniūnijų centrų vietovėse. Kaime gyvenančių potencialių socialinių paslaugų gavėjų socialinės paslaugos kartais nepasiekia ir dėl transporto problemų.

Socialinės paskirties įstaigų išdėstymas ypač nepalankus Alizavos seniūnijoje gyvenantiems žmonėms. Šioje seniūnijoje nėra jokių socialinių paslaugų įstaigų. 2008 metais buvo planuota įsteigti Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų padalinį Salamiestyje, tačiau negavus finansavimo bendruomenės pastato remontui, nebuvo galimybės įkurti ir šio padalinio.

6. Savivaldybės galimybių teikti socialines paslaugas ir socialinių paslaugų poreikio įvertinimas

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų rūšys pagal žmonių socialines grupes	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems socialinių paslaugų poreikis	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems socialinių paslaugų poreikis	1000 gyventojų tenka vietų	iš jų finansuoja Savivaldybė
		Įvertintas	Nepatenkintas		
1	2	3	4	5	6
1.	Ilgalaikė socialinė globa Kupiškio socialinių paslaugų centre Šv. Kazimiero vaikų globos namuose ir A.A .Jatužių šeimynoje Apskritis pavaldumo pensionatuose asmenims su proto negalia	27 40 7	- - 2 (laukia eilėje)	1,2 1,7 0,3	1,2 1,7 -
2.	Trumpalaikė socialinė globa	58	58	-	-
3.	Dienos socialinė globa institucijoje Kupiškio vaikų ir jaunuolių ugdymo centre „Varpelis“	12	-	0,5	0,5
4.	Dienos socialinė globa asmens namuose	7	-	0,3	-
5.	Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	-	-	-	-
6.	Pagalba į namus Kupiškio socialinių paslaugų centras	93	-	4,0	4,0
7.	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas institucijoje Kupiškio vaikų dienos centre	92	-	3,9	-

8.	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas asmens (šeimos) namuose (socialinės rizikos šeimos, kurioms paslaugas teikia socialiniai darbuotojai)	165 šeimos 322 vaikai	- -	7,1 13,9	Darbuotojų atlyginimai iš valstybės biudžeto lėšų
9.	Laikinas apnakvindinimas	-	-	-	-

Rajono gyventojų poreikiai socialinėms paslaugoms tenkinami Savivaldybės administracijos (Socialinės paramos skyriaus, Vaikų teisių apsaugos tarnybos, seniūnijų), socialinės paskirties įstaigų, viešųjų įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų, teikiančių gyventojams socialines paslaugas, pastangomis.

6.1. Savivaldybės organizuojamų socialinių paslaugų analizė

Socialinių paslaugų gavėjai gali būti įvairaus amžiaus, skirtingų socialinių grupių asmenys:

- likę be tėvų globos vaikai ir jų šeimos;
- socialinės rizikos vaikai ir jų šeimos;
- vaikai su negalia ir jų šeimos;
- senyvo amžiaus asmenys ir jų šeimos; šeimos, kurios augina vaikus su negalia;
- suaugę asmenys su negalia ir jų šeimos;
- socialinės rizikos suaugę asmenys ir jų šeimos;
- socialinės rizikos šeimos;
- kiti asmenys.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos strateginiame plane pabrėžiama, kad socialinės paslaugos „teikiamos neišskiriant prioritetinių socialinių žmonių grupių, neįvertinant poreikių bei nederinant jų su turimais finansiniais ištekliais“ ir suformuluotas tikslas „siekti efektyvios socialinės paramos bei užtikrinti socialiai pažeidžiamų gyventojų socialinę integraciją.“ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų reformos koncepcijoje numatyta laipsniškai keisti institucines socialines paslaugas efektyvesnėmis ir pigesnėmis namuose bei suaugusiųjų ir vaikų dienos centruose: remti ir plėtoti nevyriausybinių organizacijų ir privačių asmenų pastangas.

Pagrindinė socialinių paslaugų infrastruktūros plėtojimo kryptis yra socialinių paslaugų įvairovės ir jų kokybės gerinimas, kartu su jau teikiamomis stacionariomis paslaugomis investuojant į nestacionarių socialinių paslaugų plėtrą. Socialinių paslaugų teikimas turi atitikti realius bendruomenės poreikius ir remtis turimais resursais.

Savivaldybėje teikiamos šios socialinės paslaugos:

Bendrosios socialinės paslaugos:

1. Informavimas.
2. Konsultavimas.

3. Tarpininkavimas ir atstovavimas.
4. Maitinimo organizavimas.
5. Aprūpinimas būtiniaisiais drabužiais ir avalyne.
6. Transporto organizavimas.
7. Sociokultūrinės paslaugos.
8. Asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas.
9. Kitos bendrosios socialinės paslaugos.

Specialiosios socialinės paslaugos:

Socialinė priežiūra:

1. Pagalba į namus.
2. Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas.

Socialinė globa:

1. Dienos socialinė globa.
2. Trumpalaikė socialinė globa.
3. Ilgalaikė socialinė globa.

Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius atlieka socialinių paslaugų administravimo funkcijas, o socialines paslaugas teikia **Kupiškio socialinių paslaugų centras**.

Šiame centre teikiamos bendrosios ir specialiosios socialinės paslaugos. Veikia 25 vietų stacionarios globos padalinys Subačiuje, kuriame teikiamos ilgalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems, turintiems fizinę negalią. Centre dirba 1 socialinis darbuotojas bei 6 socialinio darbuotojo padėjėjai.

2008 m. pradėtas vykdyti „Kupiškio socialinių paslaugų centro modernizavimo“ projektas, kadangi centras yra vieninteliai Savivaldybėje esantys ilgalaikės socialinės globos namai senyvo amžiaus žmonėms. Šios rūšies paslaugų rajone trūksta, įstaigoje gyvena 26-27 gyventojai, nors vietų yra 25. Subačiuje įsikūręs Kupiškio socialinių paslaugų centras netenkina socialinės globos įstaigoms keliamų reikalavimų, pastato būklė ypač prasta. Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Kupiškio socialinių paslaugų centrui perduotos valdyti patalpos, esančios VŠĮ Kupiškio ligoninės pastate. 2008 m. gavus finansinę paramą iš Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2007-2009 m. programos, dalis patalpų buvo rekonstruota, įrengtos 9 vietos nuolatinės globos reikalaujantiems pagyvenusiems asmenims su negalia, įsigyta įranga, baldai. Projektas yra tęstinis, todėl gavus lėšų bus tęsiami remonto darbai, kuriuos atlikus bus išplėstos Kupiškio socialinių paslaugų centro galimybės teikti paslaugas senyvo amžiaus žmonėms.

Kitas paslaugų centro padalinys yra Kupiškyje. Jo darbuotojai rajono gyventojams teikia pagalbos į namus paslaugas, socialinių įgūdžių ugdymą ir palaikymą, transporto paslaugas,

asmens higienos ir priežiūros paslaugas, aprūpina neįgaliuosius techninės pagalbos priemonėmis, organizuoja socialiai remtinų asmenų nemokamą maitinimą ir teikia kitas bendrąsias paslaugas.

Pagalbos į namus paslaugos teikiamos asmens namuose siekiant padėti asmeniui (šeimai) tvarkytis buityje. Pagrindiniai pagalbos į namus paslaugų gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys ir suaugę neįgalūs asmenys. Didžioji dalis paslaugų gavėjų yra vieniši. 2008 metais pagalbos į namus paslaugos suteiktos 93 asmenims, iš jų net 77 moterims, tarp kurių – 5 asmenys su sunkia negalia. Socialinės globos namuose paslaugos teiktos 7 neįgaliesiems asmenims.

Šis centras teikia bendrąsias ir socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir jose augantiems vaikams. 2008 metais paslaugos teiktos 165 šeimoms ir 322 vaikams.

Transporto organizavimo paslaugos 2008 m. suteiktos 202 asmenims, pagalbos pinigai socialinėms paslaugoms nusipirkti - 27 asmenims. Suteikta 1895 asmens higienos ir priežiūros paslaugos, 174 maitinimo organizavimo paslaugos. Techninės pagalbos priemonėmis aprūpinti 309 asmenys. Informavimo ir konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo paslaugos suteiktos daugiau kaip 700 paslaugų gavėjų. Bendrajame padalinyje dirbuojasi 32 darbuotojai: 2 – socialiniai darbuotojai, 22 - socialinio darbuotojo padėjėjai. Kupiškio socialinių paslaugų centre pradėjo dirbti 7 socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis, tačiau jų darbo vietos liko seniūnijose. 2008 metų lapkričio 20 d. Kupiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu įsteigta savivaldybės biudžetinė įstaiga Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai (prieš tai globos namai priklausė Panevėžio vyskupijos Kupiškio dekanatui „Caritas“).

Rajone veikia viena Panevėžio apskrities administracijai pavaldi įstaiga – **Kupiškio pensionatas**, kuris teikia ilgalaikės socialinės globos paslaugas suaugusiems asmenims su proto ir psichine negalia. Šias paslaugas gauna ir dalis globotinių, apgyvendintų iš Kupiškio rajono. 2008 metais Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius 13 asmenų su negalia apgyvendino tokio profilio pensionatuose, iš jų 2 - Kupiškio pensionate.

Šv. Kazimiero vaikų globos namuose teikiamos ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugos be tėvų globos likusiems vaikams. Globos namų paslaugų gavėjai – vaikai, kuriems nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba), arba laikinai globos namuose apgyvendinti vaikai, kol bus išspręstas jų grąžinimo tėvams arba globos (rūpybos) nustatymo klausimas. Šiuose globos namuose yra 25 vietos, tačiau beveik visada čia gyvena daugiau vaikų. 2008 m. socialinės paslaugos suteiktos 32 vaikams.

A. ir A. Jatužių šeimyna irgi teikia ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas be tėvų globos likusiems vaikams. 2008 metais čia gyveno 8 vaikai.

Kupiškio vaikų ir jaunuolių ugdymo centre „Varpelis“ yra viena ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo specialioji grupė (joje - 9 vaikai), ir dvi specialiosios grupės –

lavinamosios klasės vaikams ir jaunuoliams (jose - 15 vaikų ir jaunuolių, kurių amžius 10-21 metų). Šiose grupėse neįgalūs vaikai ir jaunuoliai yra ugdomi, jiems teikiama socialinė globa visą parą iki 5 dienų per savaitę.

Viešoji įstaiga Kupiškio vaikų dienos centras teikia socialines ir ugdymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir jų vaikams. Šis centras turi padalinius Adomynėje, Noriūnuose ir Subačiuje. Čia vaikai iš socialinės rizikos šeimų renkasi po pamokų, jie papildomai ugdomi, maitinami, organizuojamas vaikų laisvalaikis, ugdomi socialiniai įgūdžiai. 2008 metais šiame centre buvo teikiamos socialinės paslaugos 92 vaikams iš socialinės rizikos, socialiai remtinų bei psichologinių, socialinių ir kitokių problemų turinčių šeimų.

Šiuo metu rajone veikia 4 nevyriausybines organizacijos, teikiančios socialines paslaugas įvairių socialinių grupių asmenims.

Kupiškio rajono neįgaliųjų draugija vienija beveik 300 narių, turinčių įvairią fizinę negalią. Socialinių paslaugų ir dienos užimtumo centre organizuojama įvairi veikla neįgaliesiems: rankdarbių, vytelių pynimo, kompiuterinio raštingumo kursai. Čia teikiamos informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, sociokultūrinės, asmens higienos ir priežiūros, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, transporto organizavimo paslaugos ne tik neįgaliesiems, bet ir kitiems Kupiškio miesto ir Kupiškio seniūnijos socialiai remtiniems asmenims. Draugija 2008 metais suteikė bendrąsias socialines paslaugas 3321 asmeniui.

Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga vienija per 250 narių, turinčių įvairią fizinę negalią. Sąjungos įkurtame dienos centre per 2008 metus buvo suteikta 5497 socialinės paslaugos neįgaliesiems, gyvenantiems mieste ir kaime. Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga teikia informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, asmeninės higienos, transporto organizavimo, psichologinės pagalbos organizavimo, darbo terapijos, sociokultūrinės ir pagalbos į namus paslaugas.

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius vienija 40 regėjimo negalią turinčių asmenų. Sąjungos nariai aprūpinami techninės pagalbos priemonėmis, teikiamos sociokultūrinės, informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, asmens higienos ir priežiūros, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos, pagalbos į namus, palydovo paslaugos. Pagrindinę savo veiklą skyrius vykdo įsteigtame Dienos centre.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas teikia slaugos ir socialinės priežiūros paslaugas (2008 m. - 7 asmenims), aprūpina būtiniaisiais drabužiais ir avalyne, organizuoja sociokultūrinės paslaugas, organizuoja maisto produktų iš intervencinių atsargų dalijimą rajono gyventojams (2008 m. maisto produktus išdalijo 2484 asmenims). Komiteete dirba 1 slaugytoja, 12 savanorių.

Ilgalaikės socialinės globos ir slaugos paslaugos teikiamos ir **Kupiškio ligoninėje**. 2008 metais šios paslaugos ligoninėje buvo suteiktos 2 asmenims.

Be jau įvardintų NVO įstaigų, veikia **Panevėžio vyskupijos Kupiškio dekanato „Caritas“, Kupiškio anoniminių alkoholikų grupė**.

Išvados:

1. Savivaldybėje neteikiama krizių įveikimo pagalba, todėl tai neleidžia efektyviai spręsti suaugusių socialinės rizikos asmenų problemų.

2. Rajone nėra savarankiško gyvenimo namų, neteikiamos laikino apnakvindinimo paslaugos asmenims, netekusiems nuolatinės gyvenamosios vietos arba laikinai negalintiems joje būti. Šių paslaugų trūksta ir jos yra reikalingos.

3. Būtina vykdyti Kupiškio socialinių paslaugų centro plėtros projekto antrąjį etapą, kad būtų sudarytos galimybės teikti tinkamas paslaugas senyvo amžiaus žmonėms.

4. Rajone ir toliau turi būti plečiamas nestacionarių socialinių paslaugų tinklas seniems ir neįgaliems suaugusiems asmenims.

7. Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius Savivaldybėje

Eil. Nr.	Įstaigos	Socialinių darbuotojų skaičius iš viso	Socialinių darbuotojų skaičius iš jų finansuojamų iš valstybės biudžeto	Socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius
1.	Savivaldybės socialinių paslaugų įstaigose:			
1.1.	biudžetinėse : <i>Kupiškio socialinių paslaugų centre</i>	10	7	28
1.2.	viešosiose	-	-	-
2.	Savivaldybės administracijoje: <i>Socialinės paramos skyriuje, Seniūnijose</i>	1 6	- -	- -
	Iš viso	17	7	28

Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriuje dirba 1, o seniūnijose - 6 socialinio darbuotojo profesinę kvalifikaciją turintys specialistai. Dar 10 socialinių darbuotojų dirba Kupiškio socialinių paslaugų centre. Kupiškio rajone socialines paslaugas teikia 28 socialinio darbuotojo padėjėjai, iš jų 22 - Kupiškio socialinių paslaugų centro bendrųjų socialinių paslaugų ir kitos socialinės paramos padalinyje, 6 - Kupiškio socialinių paslaugų centre, teikiančiame ilgalaikę socialinę globą.

8. Ankstesnių metų socialinių paslaugų plano įgyvendinimo rezultatų trumpa apžvalga

2008 metais gavus finansavimą pradėtas vykdyti pirmasis Kupiškio socialinių paslaugų centro plėtros etapas. Finansinė parama buvo gauta iš Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros

2007-2009 metų programos. Rekonstruotos Kupiškio ligoninės vaikų skyriaus patalpos, atnaujintos 5 palatos, kuriose įrengtos 9 vietos Kupiškio socialinių paslaugų centro globotiniams.

93 senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems buvo teikiamos specialiosios socialinės paslaugos- pagalba į namus. Šis skaičius viršijo numatytą planą metų pradžioje. Tokių socialinių paslaugų gavėjų skaičių sąlygojo išaugęs socialinių paslaugų poreikis ne tik vienišiesiems asmenims, tačiau ir asmenims turintiems suaugusius vaikus, kurie dėl darbinio užimtumo ar kitų aplinkybių neturėjo galimybių pasirūpinti savo artimaisiais.

2008 metais išaugo ir asmenų, gaunančių dienos socialinės globos paslaugas namuose, skaičius. Tokio pobūdžio paslaugas gavo 7 asmenys.

Socialinės globos institucijoje buvo apgyvendinta 13 asmenų, iš jų 7 - apskrities pavaldumo globos namuose žmonėms su negalia, 6 - Kupiškio socialinių paslaugų centre. Žmonių su negalia socialinės globos namuose poreikis nebuvo patenkintas, nes 2008 m. pabaigoje eilėje laukė 2 asmenys. Socialinių paslaugų centre buvo užimtos visos vietos, tad atsiradus poreikiui teikti paslaugas tokio pobūdžio globos namuose, asmuo būtų įrašomas į eilę arba siunčiamas į kitą globos įstaigą.

2008 metais iš valstybės (savivaldybėms perduotoms funkcijoms) lėšų finansuotas dar vienas socialinio darbuotojo darbai su socialinės rizikos šeima ir vaikais etatas.

III. UŽDAVINIAI IR PRIEMONIŲ PLANAS

9. Prioritetinės socialinių paslaugų plėtros kryptys

Planuojamam laikotarpiui numatomos **prioritetinės žmonių socialinės grupės**, kurioms reikalinga teikti ar plėsti socialines paslaugas:

1. Socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai.
2. Socialinės rizikos suaugę asmenys ir jų šeimos.
3. Senyvo amžiaus asmenys ir suaugę asmenys su negalia.
4. Asmenys su sunkia negalia.

Numatomos **prioritetinės socialinės paslaugos**:

1. Dienos socialinė globa institucijoje, asmens namuose.
2. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugų senyvo mažiau ir suaugusiems asmenims su negalia teikimas institucijoje.
3. Intenzyvi krizių įveikimo pagalba krizinėse situacijose atsidūrusiems žmonėms.
4. Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas socialinės rizikos šeimoms ir jose augantiems vaikams.

10. Priemonių planas

1 tikslas Nestacionarių socialinių paslaugų plėtra				
Uždaviniai	Priemonės	Lėšos, finansavimo šaltiniai	Atsakingi vykdytojai	Laukiamas rezultatas
1	2	3	4	5
1.1 Organizuoti pagalbą namuose paslaugas pagyvenusiems ir neįgaliesiems asmenims	Teikti bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas- pagalbą į namus	290000 Lt Savivaldybės biudžeto lėšos	Savivaldybės administracija, Kupiškio socialinių paslaugų centras	Pagalbos į namus paslaugos bus suteiktos 110 asmenų
1.2 Teikti gyventojų poreikius atitinkančias socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms	Teikti bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas- socialinių įgūdžių ugdymą ir palaikymą Padidinti lėšas socialinių darbuotojų kuro sąnaudoms kompensuoti	175000 Lt per metus iš specialiųjų tikslinių dotacijų 10000 Lt per metus Savivaldybės biudžeto lėšos	Savivaldybės administracija, Kupiškio socialinių paslaugų centras	Kokybiškas socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas gaus visos socialinės rizikos šeimos, sumažės socialinės globos poreikis socialinės rizikos šeimų vaikams, teikiamos paslaugos padės palaikyti ir atstatyti savarankiškumą įvairias visuomeniniame ir šeimos gyvenime reikalingas funkcijas

2 tikslas Užtikrinti socialinės globos paslaugų teikimą senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems.				
Uždaviniai	Priemonės	Lėšos, finansavimo šaltiniai	Atsakingi vykdytojai	Laukiamas rezultatas
1	2	3	4	5
2.1 Užtikrinti kokybišką socialinės globos institucijoje teikimą senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims	Teikti projektą „Kupiškio socialinių paslaugų centro modernizavimas“ Įgyvendinant II-ąją tęstinį projektą rekonstruojant Kupiškio ligoninės patalpas ir pritaikant jas asmenų poreikiams Socialines paslaugas teikti stacionarioje socialinės globos įstaigoje	Iš Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2007-2009 metų programos, Savivaldybės biudžeto lėšos	Savivaldybė Kupiškio socialinių paslaugų centras	Bus sukurtos sąlygos teikti kokybiškas socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems, pagerės gyventojų gyvenimo sąlygos, bus užtikrintas geresnis žmonių aptarnavimas, gyvenamosios ir asmens higienos patalpos atitiks higienos normas, statybos techninius reikalavimus
2.2. Teikti sunkią negalią turinčių asmenų poreikius atitinkančias dienos globos paslaugas asmens namuose	Padidinti socialinių darbuotojų padėjėjų pareigybių skaičių 2 etatais	40000 Lt per metus iš specialiųjų tikslinių dotacijų	Savivaldybės administracija, Kupiškio socialinių paslaugų centras	10 asmenų su sunkia negalia teikiamos dienos socialinės globos paslaugos asmens namuose

3 tikslas Plėtoti socialines paslaugas socialinės rizikos asmenims ir šeimoms				
Uždaviniai	Priemonės	Lėšos, finansavimo šaltiniai	Atsakingi vykdytojai	Laukiamas rezultatas
1	2	3	4	5
3.1. Steigti Krizių centrą	Teikti paraišką Krizių centro įsteigimui; Teikti projektą Krizių centro įsteigimui; Vykdėti projektinę veiklą	ES struktūriniai fondai Savivaldybės biudžeto lėšos-15 proc. tinkamų projekto išlaidų	Savivaldybė Kupiškio socialinių paslaugų centras	Bus teikiama skubi pagalba ir laikinas prieglobstis, trumpalaikė socialinė globa krizių atvejais

3.2. Užtikrinti socialinę paramą socialinės rizikos asmenims	Organizuoti maitinimą ir aprūpinimą būtiniaisiais daiktais socialinės rizikos asmenis	5000 Lt iš Savivaldybės biudžeto	Savivaldybė Kupiškio socialinių paslaugų centras	Socialinės paslaugos teikiamos socialinės rizikos asmenims
--	---	----------------------------------	--	--

11. Regioninių socialinių paslaugų poreikis 2009 m.

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų rūšys pagal žmonių socialines grupes	Socialinės globos įstaiga	Mastas (vietų sk.)
1	2	3	4
1.	Ilgalaikė socialinė globa <i>Ilgalaikė senų asmenų ir fizinę negalią turinčių asmenų socialinė globa</i> <i>Ilgalaikė asmenų, turinčių proto ir psichinę negalią, socialinė globa</i> <i>Ilgalaikė kūdikių, netekusių tėvų globos, socialinė globa</i>	- Panevėžio apskrities pensionatai, skirti suaugusiems asmenims su proto ir psichine negalia Panevėžio Algimanto Bandzos kūdikių ir vaikų globos namai	- 8 3
2.	Trumpalaikė socialinė globa <i>Trumpalaikė senų asmenų ir fizinę negalią turinčių asmenų socialinė globa</i> <i>Trumpalaikė asmenų, turinčių proto ir psichinę negalią, socialinė globa</i> <i>Trumpalaikė kūdikių, netekusių tėvų globos, socialinė globa</i>	Panevėžio apskrities pensionatai, skirti suaugusiems asmenims su proto ir psichine negalia Panevėžio Algimanto Bandzos kūdikių ir vaikų globos namai	2 - 2
3.	Kitos socialinės paslaugos	-	-

IV. FINANSAVIMO PLANAS

12. Socialinių paslaugų finansavimo šaltiniai

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų finansavimo šaltiniai	Pagal faktines išlaidas		Pagal planines išlaidas
		2007 metai	2008 metai	2009 metams
1	2	3	4	5
1.	Savivaldybės biudžeto išlaidos socialinėms paslaugoms, tūkst. Lt	1535,3	1967,8	2314,9
1.1.	palyginti su bendru Savivaldybės biudžetu, proc.	3,5	4,0	4,0
2.	Valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos, tūkst. Lt	860,8	1399,2	1464,9

	iš jų:			
2.1.	socialinės rizikos šeimų socialinei priežiūrai organizuoti	77,6	173,5	182,9
2.2.	asmenų su sunkia negalia socialinei globai organizuoti	46,5	288,7	516,6
2.3.	vaikų globos (rūpybos) išmokoms	736,7	747,5	765,4
3.	ES struktūrinių fondų lėšos, tūkst. Lt	-	-	-
4.	Asmenų mokėjimai už socialines paslaugas, tūkst. Lt	140,4	120,0	187,0
5.	Kitos lėšos, tūkst. Lt	-	-	
	Iš viso, tūkst. Lt	2536,5	3497,0	3966,8

12.1. Socialinių paslaugų finansavimo šaltinių įvertinimas

Įvertinus socialinių paslaugų finansavimo šaltinius, galima teigti, kad kasmet Savivaldybės biudžete numatoma vis daugiau išlaidų socialinėms paslaugoms. 2008 metais yra padidėjimas 571,1 tūkst. Lt lyginant su praėjusiais metais, o 2009 metais planuojama tam tikslui išleisti 335,3 tūkst. Lt daugiau negu 2008 metais.

2007 metais valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų socialinės rizikos šeimų priežiūrai ir asmenų su sunkia negalia socialinei globai skirta 124,1 tūkst. Lt. 2008 metais šis skaičius išaugo iki 335,2 tūkst. litų, o 2009 m. išaugo iki 699,5 tūkst. litų.

13. Socialinių paslaugų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto būdai

Eil. Nr.	Finansavimo būdai	Lėšos (tūkst. Lt arba proc.)
		2008 metai
1.	Socialinių paslaugų pirkimas	-
2.	Tiesioginis socialinių paslaugų įstaigų finansavimas	689
	iš jo:	
2.1.	Savivaldybės pavaldumo įstaigoms	681,5
2.2.	apskričių viršininkų įstaigoms (regioninių socialinių paslaugų įstaigoms) pagal lėšų kompensavimo sutartis	7,5
2.3.	nevyriausybinių organizacijų įstaigoms pagal lėšų kompensavimo sutartis	-
3.	Savivaldybės biudžeto lėšos, skirtos nevyriausybiniams organizacijoms	284,8
4.	Finansavimas vykdant socialinių paslaugų programas	-
	Iš viso	973,8

14. Lėšos, reikalingos žmogiškųjų išteklių plėtrai

Siekiant efektyviau organizuoti socialinių paslaugų teikimą, gerinti socialinių paslaugų kokybę Savivaldybėje, būtinos investicijos į specialistų kvalifikacijos kėlimą, darbo užmokesčio didinimą. Akivaizdi problema tampa specialistų - socialinio darbuotojo padėjėjų - pavadavimo galimybė jų atostogų ar ligos metu. Kupiškio socialinių paslaugų centro darbuotojų darbo užmokesčiui didinti papildomai reikės 69,6 tūkst. Lt, naujiems etatams įsteigti- 10,1 tūkst. Lt ir kvalifikacijai kelti- 4,5 tūkst. Lt.

15. Savivaldybės finansinių galimybių palyginimas su numatytu priemonių finansavimu

Rajone gyvena įvairių socialinių sluoksnių asmenų, kuriems reikalinga įvairi socialinė parama. Daugumai jų ši parama užtikrinama. Tačiau Savivaldybė neturi tiek finansinių išteklių, kad visiems esamiems ir potencialiems socialinių paslaugų gavėjams galėtų užtikrinti aukštos kokybės socialinių paslaugų teikimą. Lėšos, skiriamos socialinėms paslaugoms finansuoti, kiekvienais metais didėja, kadangi žymiai didėja ir socialinių paslaugų poreikis.

15. 1. Savivaldybės organizuojamų socialinių paslaugų įvertinimas

Kupiškio rajono savivaldybėje organizuojamų socialinių paslaugų apimtys pateikiamos šio plano 6.1. skyriuje „Savivaldybės organizuojamų socialinių paslaugų analizė“.

Nėra trumpalaikės socialinės globos įstaigų (nakvynės namų, krizių centrų) motinoms ir vaikams bei socialinės rizikos asmenims.

Yra problemų teikiant socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir jose augantiems vaikams.

2009 metais bus toliau plečiamos dienos socialinės globos paslaugos asmenims su sunkia negalia namuose, pagalbos į namus paslaugos seniems ir neįgaliems asmenims, kurie iš dalies gali savimi pasirūpinti, siekiant sumažinti senų žmonių socialinę atskirtį, vykdant neįgalių žmonių integraciją į visuomenę.

2009 metais Kupiškio socialinių paslaugų centre ir toliau dirbs 7 turintys darbo patirtį socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis. Šiai gyventojų grupei bus suteikta daugiau ir kokybiškesnių socialinių paslaugų.

Steigsis Kupiškio socialinių paslaugų centro padaliniai seniūnijose, kuriuose bus teikiamos asmens higienos ir priežiūros bei kitos bendrosios paslaugos.

Kupiškio socialinių paslaugų centras, atsižvelgdamas į rajono gyventojų poreikį ir centro finansines galimybes, teiks bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas.

Savivaldybėje socialinių paslaugų poreikis bus tenkinamas tiek, kiek Savivaldybė bus pajėgi finansuoti socialinių paslaugų teikimą. Savivaldybėje aktyviai veikiančios neįgaliųjų

organizacijos padės tenkinti asmenų poreikį socialinėms paslaugoms teikdamos įvairias socialines paslaugas.

Asmenims su negalia regioninės socialinės paslaugos teikiamos nepakankamai, nes asmenys turi laukti eilėje. 2008 m. pabaigoje eilėje laukė 2 asmenys dėl apgyvendinimo socialinės globos namuose asmenims su protine ir fizine negalia.

V. PLĖTROS VIZIJA IR PROGNOZĖ

16. Socialinių paslaugų plėtros vizija

Išplėtotas socialinių paslaugų tinklas tenkins visų bendruomenės narių poreikius socialinėms paslaugoms, sumažės socialinės atskirties ir užimtumo problemos. Didėjanti socialinių darbuotojų darbo patirtis ir kompetencija pagerins teikiamų socialinių paslaugų kokybę.

Socialinių paslaugų plėtros vizija - plėsti socialinių paslaugų infrastruktūrą įkuriant naują socialinių paslaugų įstaigą - krizių centrą, taip pat plėsti socialinės globos paslaugų teikimą senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems perkeliant gyventojus iš Subačiaus stacionarios socialinės globos padalinio patalpų į Kupiškio ligoninėje rekonstruotas patalpas.

17. Prognozuojamos socialinės paslaugos

Per ateinančius 3 metus Kupiškio rajono savivaldybėje prognozuojama plėsti šias socialinių paslaugų rūšis:

1. Pagalbos į namus paslaugas.
2. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems asmenims socialinės globos įstaigose.
3. Dienos socialinės globos paslaugas asmens namuose ir institucijoje.
4. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas.
5. Laikino apnakvindinimo paslaugas.
6. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims institucijoje paslaugas.

18. Savivaldybės biudžeto augimo perspektyva ir numatomas pokytis

Pagal Savivaldybės biudžeto išlaidų, skiriamų socialinėms paslaugoms, augimą (2006 metais skirta 1408,5 tūkst. Lt, 2007 metais – 1535,3 tūkst. Lt., 2008 metais – 11967,8 tūkst. Lt; 2009 metais planuojama skirti 2314,9 tūkst. Lt), prognozuojama, kad 2010 metais ši suma viršys 2500 tūkst. Lt. Dalis, tenkanti socialinių paslaugų finansavimui nuo bendro Savivaldybės biudžeto, išaugo iki 4 procentų.

19. Ateinančių 3 metų išteklių prognozė

Didės socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius, nes numatoma plėsti socialinių paslaugų teikimą pagal Socialinių paslaugų katalogą toms gyventojų grupėms, kurioms socialinių paslaugų poreikis nepatenkintas arba tenkinamas iš dalies.

Prognozuojama, kad socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų etatams išlaikyti, kvalifikacijai kelti per ateinančius 3 metus Savivaldybės biudžeto išlaidos turėtų padidėti bent trečdaliu.

Turėtų didėti ir socialinių darbuotojų darbui su socialinės rizikos šeimomis skaičius, nes šiuo metu vienam darbuotojui tenka per didelis socialinės rizikos šeimų skaičius (vidutiniškai 24 šeimos), kurioms teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos. Tam iš Valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų turėtų būti skiriama bent dvigubai daugiau.

Socialinių paslaugų plėtrai (Vaikų namų, Socialinių paslaugų centro perkėlimui, Krizių centro įsteigimui) reikėtų 4-5 milijonų litų.

20. Siūlomos plėsti regioninės socialinės paslaugos, jų rūšys ir prognozuojamas mastas

Socialinių paslaugų rūšys (nurodomos pagal žmonių socialines grupes)	Mastas (vietų skaičius)
Socialinės rizikos vaikams	3-5
Socialinės rizikos suaugusiems asmenims, sergantiems priklausomybės ligomis	2-4

VI. PLANO ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

21. Socialinių paslaugų plano įgyvendinimo priežiūros vykdytojai

Socialinių paslaugų plano įgyvendinimą priežiūrės Savivaldybės administracijos direktoriaus (ar jo įgalioto asmens) paskirti socialinio plano koordinatoriai arba kiti už planą atsakingi asmenys, kurie reguliariai organizuos plano peržiūrą.

22. Socialinių paslaugų plano įgyvendinimo priežiūros etapai ir įvertinimo rezultatai

Socialinių paslaugų plano vertinimo rezultatai aptariami Savivaldybės administracijos atsakingų asmenų, socialinių paslaugų įstaigų vadovų, nevyriausybinių organizacijų, teikiančių socialines paslaugas, vadovų ir asmenų, atsakingų už socialinių paslaugų plano vykdymą ir priežiūrą, posėdyje.

23. Pasiektų rezultatų, tikslų ir uždavinių analizė, numatytų vykdyti priemonių efektyvumas

Atliekant plano peržiūrą, bus analizuojami ir vertinami pasiekti rezultatai, tikslai ir uždaviniai. Plano įgyvendinimo priežiūra derinama su Savivaldybėje nustatyta Strateginio plano stebėsenos tvarka.